

РЕЦЕНЗІЯ

*к.ю.н., професора, професора кафедри приватного та публічного права
Київського національного університету технологій та дизайну*

Олійника Анатолія Юхимовича

*на дисертаційну роботу Дасюка Віктора Володимировича на тему:
«Правове регулювання антикорупційної експертизи в публічному
адмініструванні», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі
знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»*

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження
зумовлюється самою специфікою правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні. Корупція є небезпечним явищем, що загрожує національній безпеці України та демократичному розвитку держави, негативно впливає на всі сфери суспільного життя. Для подолання корупції держава має здійснювати ефективну діяльність, спрямовану на профілактику корупційних діянь, усунення причин та умов поширення корупції. Одним із основних факторів, що можуть сприяти виникненню корупції в державі, є нормативно-правові акти. Виявленню й усуненню корупціогенних чинників у нормативно-правових актах покликана антикорупційна експертиза як превентивний захід запобігання корупції, спрямований на усунення причин, сприятливих для вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією. Перераховані обставини у їх комплексі зумовлюють необхідність проведення дослідження правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні. Отже, цим визначена актуальність обраної В.В. Дасюком теми дослідження та наукова спрямованість дисертації.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію виконано відповідно до Антикорупційної стратегії на 2021-2025 роки, затвердженої Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-ІХ, Державної антикорупційної програми на 2023-2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2023 року № 220, Стратегії національної безпеки України, затвердженої Указом Президента України від 14 вересня 2020 року № 392/2020, Плану науково-дослідних робіт Київського національного університету технологій та дизайну за темою «Правове забезпечення реалізації прав, свобод і законних інтересів суб'єктів правових відносин у сфері публічного адміністрування» (номер державної реєстрації 0122U201691).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Аналіз змісту дисертаційної роботи і наукових публікацій Дасюка В.В. дозволяє зробити висновок, що основні наукові положення, висновки і рекомендації, відповідають спеціальності 081 «Право». Вони виконані автором самостійно, на основі аналізу значної кількості нормативних та доктринальних джерел і практики їх застосування. Чітке визначення мети та завдань дослідження, вибір методологічної бази та її застосування, зокрема, через логічну побудову роботи, дали можливість Дасюку В.В. сформулювати низку положень і висновків, які відзначаються оригінальністю та безперечною науковою новизною.

Достовірність отриманих результатів дослідження підтверджується вірно обраним комплексом методів і підходів. Дасюком В.В. використані філософські та загальнонаукові методи дослідження. Серед загальнонаукових методів використано формально-логічний метод, який застосовано під час дослідження запобігання корупції як особливого виду діяльності в публічному адмініструванні, особливостей формування понятійно-категорійного апарату теорії антикорупційної політики держави, зокрема при визначенні антикорупційної функції держави (підрозділ 1.1). За допомогою історико-

правового методу проаналізовано і систематизовано становлення та еволюцію правового регулювання антикорупційної експертизи в Україні (підрозділ 1.2). За допомогою діалектичного методу визначено правову природу, поняття, ознаки та види антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні, а також з'ясовано процедуру проведення антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні (підрозділи 2.1, 2.3).

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків і рекомендацій підтверджується їх апробацією на науково-практичних конференціях, науковими публікаціями, актами впровадження в практику. Вищезазначене дає підстави стверджувати, що дисертація характеризується високим рівнем обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій.

Структура і зміст дисертації та її відповідність встановленим вимогам. Дисертація Дасюка В.В. є цілісною, завершеною науковою працею. Її рукопис містить повний комплекс, що відповідає вимогам та структурних елементів, а саме: анотацію, вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел, додатки. Загальний обсяг дисертації становить 201 сторінку. Основний текст викладено на 201 сторінках. Список використаних джерел містить 211 найменувань, розміщених на 25 сторінках. Додатки містяться на 4 сторінках.

Анотація дисертації у повній мірі та обсязі відображає її структуру, розкриває отримані наукові результати та висновки, структуру та упорядковану логіку проведеного дослідження. Вступ до дисертації містить усі структурні елементи, у тому числі інформацію щодо практичної апробації результатів дослідження, а також особистий внесок Дасюка В.В. у наукових працях, опублікованих у співавторстві. Висновки, зроблені автором за результатами дослідження, є змістовними та розкривають результати виконання поставлених завдань дослідження. Загалом можна стверджувати,

що представлена дисертаційна робота є завершеною та оригінальною, містить цінні наукові положення теоретичного та прикладного значення.

Наукова новизна одержаних результатів. Дисертація є одним із перших в Україні комплексним, науковим, монографічним дослідженням правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні. В результаті проведеного дослідження сформульовано низку нових наукових положень та висновків. *Вперше* було аргументовано, що запобігання корупції є особливим видом діяльності у сфері публічного адміністрування, який полягає у здійсненні уповноваженими суб'єктами заходів, спрямованих на усунення чинників, що породжують корупцію. Наведено аргументацію і висунуто гіпотезу щодо необхідності формування окремої, антикорупційної функції держави як самостійного і пріоритетного напрямку державної антикорупційної політики, котрий здійснюється за допомогою комплексу правових, економічних, освітніх, виховних, організаційних та інших заходів, спрямованих на створення системи запобігання та протидії корупції, усунення причин її виникнення, забезпечення захисту прав і законних інтересів громадян та суспільства у сфері антикорупційних відносин; встановлено передумови її формування; виявлено необхідність у виробленні деонтологічних засад антикорупційної функції держави, які може бути структуровано в окремий інститут у межах антикорупційного права; визначено основні ознаки антикорупційної функції держави. Аргументовано, що міжнародні стандарти правового регулювання антикорупційної експертизи відображені в міжнародних актах універсального та регіонального рівня, серед яких доцільно виділяти міжнародні акти загального характеру, які регулюють антикорупційну експертизу опосередковано, та міжнародні документи, які безпосередньо стосуються антикорупційної експертизи. *Удосконалено:* а) визначення поняття антикорупційна експертиза як діяльності уповноважених суб'єктів щодо дослідження чинних нормативно-правових актів та проєктів нормативно-правових актів на наявність у них корупціогенних властивостей норм, що

сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією; б) наукові підходи до з'ясування особливих ознак антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні, до яких віднесено: мета – виявлення в чинних нормативно-правових актах та проєктах нормативно-правових актів факторів, що сприяють або можуть сприяти вчиненню корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією; суб'єкти проведення (органи публічної влади, громадськість); результатом є нормативно-правовий акт, у якому відсутні або мінімізовані корупціогенні чинники; експертні висновки мають не ретроспективне, а перспективне спрямування; є превентивним заходом запобігання корупції; в) розуміння процедури проведення антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні як встановлений законодавством порядок діяльності уповноважених суб'єктів щодо здійснення аналізу, перевірки та оцінки чинних нормативно-правових актів та проєктів нормативно-правових актів на відповідність корупціогенним факторам; г) стадії процедури проведення антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні, до яких віднесено: 1) ініціювання антикорупційної експертизи чинних нормативно-правових актів та проєктів нормативно-правових актів; 2) аналіз, перевірка та оцінка чинних нормативно-правових актів та проєктів нормативно-правових актів на відповідність корупціогенним факторам; 3) підготовка висновку та розробка рекомендацій щодо усунення корупціогенних чинників. *Набули подальшого розвитку:* а) наукові погляди щодо антикорупційної експертизи як виду правової експертизи, яка має свої особливості та відрізняється від інших видів правових експертиз; б) наукові положення про види антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні; в) особливості правового регулювання суб'єктів проведення антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні; г) дослідження міжнародного та зарубіжного досвіду з метою визначення напрямів удосконалення правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні.

Практичне значення результатів дослідження полягає у тому, що сформульовані в дисертаційній роботі висновки, рекомендації і пропозиції можуть бути використані у: а) *науково-дослідній діяльності* – як підґрунтя для проведення подальших наукових досліджень правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні; б) *правотворчій діяльності* – для вдосконалення чинного законодавства, що регулює порядок та особливості проведення антикорупційної експертизи; в) *правозастосовній діяльності* – для застосування уповноваженими суб'єктами норм чинного законодавства у процесі проведення антикорупційної експертизи (лист Державного агентства водних ресурсів України від 21 липня 2023 року № 3584/9/13/11-23); г) *освітньому процесі* – під час розробки та викладанні навчальних дисциплін «Актуальні проблеми антикорупційного права» та «Адміністративне право» (акт про впровадження у освітній процес Київського національного університету технологій та дизайну результатів дисертаційного дослідження від 31 травня 2023 року).

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях. За результатами дослідження опубліковано 9 наукових праць, з них: 3 публікації у фахових виданнях України, 1 публікація в іноземному виданні, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації, та 5 публікацій в яких засвідчується апробація матеріалів дисертації.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Відсутність порушення академічної доброчесності. За результатами аналізу представлених Дасюком В.В. матеріалів не встановлено фактів порушень академічної доброчесності. Дисертант дотримувався академічної

добросовісності та норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено в межах 50% особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Відмічаючи високий рівень дисертаційного дослідження слід зосередити увагу на окремих дискусійних висновках і рекомендаціях. Так:

1. Перший розділ дисертаційного дослідження автор присвятив проблемам запобігання корупції та становленню і еволюції антикорупційної експертизи. На нашу думку, у названому розділі Дасюку В.В. слід було б проаналізувати методологію та методи дослідження правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні (с. 45-68).

2. У розділі другому Дасюк В.В. пропонує дослідити правову природу, поняття, ознаки та види антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні (с. 71-84). На нашу думку, автором не достатньо аргументовано правову природу антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні та не запропоновано відповідні висновки і рекомендації щодо такої природи (с. 84, 121).

3. У третьому розділі дисертації автор пропонує 11 напрямків удосконалення законодавства щодо правового регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні (с. 165-167). Дасюк В.В. міг би запропонувати конкретні правові норми, якими слід доповнити відповідні нормативно-правові акти. Такі пропозиції підсилили б практичну цінність дисертаційного дослідження.

Загальні висновки та оцінка дисертації. Дисертаційна робота на тему: «Правове регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні» є самостійною та завершеною науковою монографічною працею, має ціннісну наукову новизну та практичне значення.

Дисертацію виконано за спеціальністю 081 «Право». За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертація відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р. Дасюк Віктор Володимирович – автор дисертації на тему: «Правове регулювання антикорупційної експертизи в публічному адмініструванні» заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» (галузь знань 08 «Право»).

Рецензент:

*кандидат юридичних наук, професор,
професор кафедри приватного та публічного права
Інституту права та сучасних технологій
Київського національного університету технологій
та дизайну*

Анатолій ОЛІЙНИК

